

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра фінансів, банківської і страхової справи

Затверджую:

Директор ННІМЕФ

_____ О.Л. Фещенко

“ ___ ” _____ 2019р.

Схвалено на засіданні кафедри фінансів,
банківської і страхової справи

Протокол № ___ від “ ___ ” _____ 2019р.

Завідувач кафедри _____ О.І. Дацій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СТРАХУВАННЯ»

Статус дисципліни вибіркова

Освітньо-професійна програма вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціалізація: «Міжнародна економіка та фінанси»

Форма навчання денна Курс 4

Семестр восьмий

Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин: 5/150 за навчальним планом (від січень 2017р.):

- лекції(Л) 32
- семінарські (С) 14
- практичні заняття (ПЗ) _____
- лабораторні заняття (ЛЗ) _____
- самостійна робота студентів (СРС) 104

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми дисципліни "Страхування", підготовленої професором Бігдашем В.Д. та затвердженої на засіданні кафедри банківської і страхової справи (протокол № 11 від 23.04.2014 р.).

Розробник робочої програми навчальної дисципліни: професор МКА Бігдаш В.Д.

Київ МАУП

II. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – надання глибоких знань із питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, організації страхового ринку та страхових компаній в умовах ринкової економіки.

Завдання дисципліни: набуття студентами стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією; надання страхових послуг; оцінювання ризиків; урегулювання страхових претензій.

Предмет дисципліни – відносини, що виникають у процесі формування, розподілу та використання страхових фондів.

Статус дисципліни – вибіркова.

Місце навчальної дисципліни освітній програмі. Вивчення дисципліни «Страхування» базується на знанні дисциплін «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Фінанси», «Державне регулювання економікою». Знання та вміння, що одержані при вивченні дисципліни «Страхування», використовуються для вивчення дисциплін «Соціальне страхування», «Страхові послуги», «Страховий менеджмент», «Ринки фінансових послуг» та ін.

Компетентності та програмні результати навчання

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.

В результаті вивчення дисципліни «Страхування» студент буде знати:

- категоріальний та понятійний апарат у страховій науці;
- економічну природу страхування, його функції, принципи, місце і роль у сучасних умовах розвитку економіки;
- етапи управління ризиком;
- сутність ризику та його класифікації;
- особливості розвитку страхування;
- методологічні аспекти основи оцінки ризику та визначення страхової премії;
- особливості складових страхової премії та структуру страхового тарифу;
- особливості визначення страхової премії у страхуванні життя та загальному страхуванні;
- знати тарифну політику страховика;
- організаційну структуру страхового ринку та його функції;
- особливості діяльності страхових компаній;

- сучасний стан страхового ринку України;
- структуру та тенденції розвитку вітчизняного страхового ринку;
- особливості державного регулювання страхової діяльності в Україні.

Передумови для вивчення дисципліни

Методична основа дисципліни “Страхування” своєю основою має сучасні економічні теорії та концепції страхування, фінансового менеджменту і теорії економічних ризиків, світовий досвід з теорії та практики організації страхування та надання страхових послуг, розробки провідних вчених і працівників страхового бізнесу країн з сталою ринковою економікою, які максимально адаптовані до реальних умов розвитку національної економіки, а також теоретичні і практичні досягнення практики страхування на національному страховому ринку.

III. Очікувані результати навчання

Після вивчення дисципліни студент повинен уміти:

- орієнтуватися в законодавчо-нормативних актах, що регулюють страхову діяльність;
- аналізувати сучасний стан страхування в Україні;
- обчислювати показник ринкової концентрації страхового ринку;
- визначати тенденції розвитку вітчизняного страхового ринку;
- формувати цілісне бачення організаційної структури страхового ринку;
- визначати бізнес-процеси у страхуванні та характеризувати їх;
- складати договір страхування;
- аналізувати показники розвитку світового страхового ринку;
- узагальнювати тенденції і закономірності розвитку вітчизняного та світового страхових ринків;
- використовувати знання зі страхування для вирішення професійних завдань.

IV. Критерії оцінювання результатів навчання

Підсумковий контроль знань студентів формується на підставі сумарного рейтингу, що включає рейтингові оцінки під час поточного контролю та рейтингову оцінку на екзамені (заліку).

Згідно критеріям оцінки знань студентів за сумарним рейтингом (табл. 1) виставляється екзаменаційна оцінка.

Критерії оцінки знань студентів за сумарним рейтингом

Якісна характеристика	Кількість балів	Рейтингова оцінка	Додаткові умови
Відмінно	90-100 балів	A	
Дуже добре	82-89 балів	B	
Добре	75-81 бал	C	
Задовільно	68-74 бали	D	
Достатньо, задовільно	60-67 балів	E	
Незадовільно	35-59 балів	EX,	можливість повторного складання
Незадовільно	1-34 бали	F	повторне вивчення*

*У останньому випадку відповідно до «Положення про систему треступеневого контролю знань студентів Міжрегіональної Академії управління персоналом» студенту рекомендується повторне слухання курсу.

Може передбачатися оцінювання за співвідношенням 85:15. В цьому випадку на залік/екзамен відводиться 15 балів (1-5 за відповідь на кожне з трьох питань екзаменаційного білету) або тестові чи інші залікові завдання.

Максимальна сума балів (поточна рейтингова + підсумкова екзаменаційна) складає 100 балів, а мінімальна сума балів по поточному контролю – 60 балів (допуск до здійснення підсумкового контролю знань).

Рекомендована шкала балів оцінювання поточного та підсумкового контролю наведено нижче в табл.2.

Таблиця 2

Розподіл балів за якими оцінюються різні види робіт

	Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3				Змістовний модуль 4		РАЗОМ (мінімум)	РАЗОМ (максимум)	Залік	УСЬОГО
	Бали за модуль	15-20	15-20	15-25	15-25	60	85									
Теми/типи контролю	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12				
ПК		5			5		5		5			5	10	20		
РТ	5			5				5			5		10	10		
МК		5				5				5	5		15	20		
М			10									10	20	20		
ІР			5			5				5		5	5	15		

Тип контролю:

ПК – поточний контроль (відповіді на семінарах, доповнення)

РТ – розв'язок задач/ тестування

МК – міні-контрольна

М – модульна контрольна робота

ІР – індивідуальна робота

У. Засоби діагностики результатів навчання

Контроль є невід'ємною складовою навчання страхуванню і проводиться з метою оцінки навчальних досягнень студентів в оволодінні страхуванням згідно з визначеним чинною програмою рівнем досягнень, оцінки ефективності навчального процесу, підвищення мотивації до навчання.

Система контролю має комунікативну спрямованість, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок і вмінь механізмів страхування. Вона характеризується зв'язністю і зростаючою складністю, і включає поточний і підсумковий види контролю.

Цілі та зміст різних видів контролю мають відповідати цілям, завданням та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. Результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвідносити з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні страхуванням.

Поточний контроль реалізується на практичних заняттях шляхом усного опитування, перевірки конспектів, виконанням тестів і контрольних робіт, різновидів самостійної роботи, зокрема написання рефератів, творчих завдань тощо.

Завдання для проведення поточного контролю розробляються викладачами з урахуванням особливостей навчання страхуванню на відповідному курсі.

Метою підсумкового контролю, що проводиться наприкінці відповідного семестру, є визначення рівня володіння студентами засобами страхування відповідно до рейтингової системи оцінювання знань, яка додається до робочої програми навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/заліку, який складається письмово. Залік проводиться у формі відповідей комбінованого тесту, який включає наступні різновиди роботи – теоретичні визначення та розрахункові завдання. Іспит проводиться у формі відповідей на питання екзаменаційного білету за вивченими темами та включає три теоретичних питання та одне розрахункове. Обидві частини застосовуються з метою перевірки сформованості конкретних навичок і вмінь страхування.

УІ. Програма навчальної дисципліни

Таблиця 3

Структура навчальної дисципліни

№	Курс <u>4</u> Семестр <u>7</u> Обсяг в кредитах ЄКТС/ Всього годин у семестрі <u>5/150</u> Назва теми	Кількість годин, з них					Форма контролю	Примітка
		Лекції (Л)	Семінар. зан.	Практ. Лаб. Зан. (ПЗ, ЛЗ)	Інд.-конс. Роб. (ІКР)	Сам. Роб. Студ. (СРС)		
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи страхування								
1.	Сутність, принципи й роль страхування	4	2			8	У	
2.	Класифікація страхування	2				8	У,Т,СР	
3.	Страхові ризики і їх оцінювання	4	2			8	У,Т,СР	
Змістовний модуль 2. Страховий ринок								
4.	Страховий ринок	2	1			8	У,Т,СР	
5.	Страхова організація	2	1			8	У,СР	
6.	Державне регулювання страхової діяльності	2	1			8	У,КР, ПК	
Змістовний модуль 3. Види страхової діяльності								
7.	Особисте страхування	2	1			8	У,Т,СР	
8.	Майнове страхування	2	1			8	У,Т,СР	
9.	Страхування відповідальності	1	1			8	У,Т,СР	
10.	Перестраховування і співстраховування	1				8	У,СР	
Змістовний модуль 4. Фінансова діяльність страховика								
11.	Доходи, витрати і прибуток страховика	4	2			12	У,Т,СР, ПК	
12.	Фінансова надійність страхової компанії	6	2			12	У,Т,СР, ПК	
	Разом годин:	32	14			104		

Форми контролю є: усне опитування (У); контрольні роботи (КР); перевірка конспектів (ПК); перевірка завдань для самостійної роботи (СР); тестування (Т).

Зміст дисципліни за змістовними модулями

Змістовий модуль 1 забезпечує вивчення фундаментальних понять страхування: сутності, функцій, принципів та класифікації страхування. Розглядаються основні характеристики одного з ключових понять в страхуванні - страхового ризику та теоретико-прикладні засади засобів управління страховими ризиками.

Змістовий модуль 2 надає основні положення по формуванню та розвитку страхових відносин в умовах ринкового середовища. Подаються основи організації страхового бізнесу та особливості його державного регулювання в Україні.

Змістовий модуль 3 вивчає теоретико-методичні засад здійснення основних видів страхової діяльності, а саме: надання страхових послуг по відповідним видам добровільного чи обов'язкового страхування, здійснення перестраховання.

Змістовий модуль 4 вивчає основи фінансової діяльності з формування, розміщення та управління страховими резервами та діяльності, що відповідає господарським потребам страхової компанії.

Змістовні модулі 3 та 4 дозволяють студентам освоїти навички застосування набутих фундаментальних і прикладних знань в реальних ситуаціях здійснення основних видів діяльності страховою компанією.

6.1. Плани лекцій

Лекції 1

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ Й РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

- 1.1. Економічна сутність, необхідність і функції страхування.
- 1.2. Основні терміни та поняття страхування.
- 1.3. Страховий фонд, способи і форми та історичні етапи розвитку форм його організації
- 1.4. Принципи страхування.
- 1.5. Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-13, 16-18, 26-31, 33-42, 48, 55, 66, 71]

Лекція 2

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

- 2.1. Поняття класифікації, значення та критерії класифікації.
- 2.2. Класифікація за формою проведення. Обов'язкове та добровільне страхування.
- 2.3. Класифікація за об'єктом страхування і родом небезпеки. Галузі страхування.
- 2.4. Класифікація за статусом страхувальника, спеціалізацією страховика.
- 2.5. Класифікація за способом розрахунку страхової виплати. Системи страхової відповідальності.

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-13, 16-18, 26-31, 33-35, 38-42, 48, 55, 71]

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

- 3.1. Поняття, види, характеристика ризиків та їх класифікація
- 3.2. Сутність оцінювання ризиків та зміст актуарних розрахунків в страхуванні
- 3.3. Показники страхової статистики і їх місце в оцінці ризиків
- 3.4. Страхові тарифи і страхові премії, їх види та методики розрахунків для різних видів страхування.
- 3.5. Принципи управління страховими ризиками. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні.

Рекомендовані джерела інформації [1, 6 -13, 16-18, 20, 26-30, 33-35, 38-42, 45, 48, 53-57, 63, 65]

Лекція 3

Тема 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

- 4.1. Поняття та основні категорії страхового ринку.
- 4.2. Страхова послуга як специфічний ринковий продукт. Особливості реалізації страхової послуги та застосування маркетингу у страхуванні.
- 4.3. Договір страхування як форма страхового зобов'язання та умова реалізації страхової послуги. Укладання, виконання та припинення договору страхування.
- 4.4. Поняття комплексного страхового ринку і його компоненти.
- 4.5. Страховий ринок України.
- 4.6. Тенденції розвитку страхових ринків інших країн світу.

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-14, 16-18, 21, 24-31, 33-35, 37-43, 47-52, 55-56]

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

- 5.1. Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності
- 5.2. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації
- 5.3. Структура та ресурси страхової організації
- 5.4. Принципи управління страховою організацією
- 5.5. Об'єднання страховиків

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-14, 16-18, 24-31, 33-35, 37-42, 47-52, 55-56, 61]

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- 6.1. Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.
- 6.2. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.
- 6.3. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Реєстрація та ліцензування страховиків. Контроль за діяльністю суб'єктів страхового ринку.
- 6.4. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1-9, 11-14, 16-18, 24-31, 33-35, 37-42, 47-50, 55-56]

Лекція 4

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

- 7.1. Страхування життя і його основні види.
- 7.2. Страхування від нещасних випадків.
- 7.3. Страхування здоров'я на випадок хвороби.
- 7.4. Безперервне страхування здоров'я (медичне страхування).

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-14, 16-19, 24-31, 33-43, 47-50, 55-60, 66]

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

- 8.1. Страхування майна від вогню та ризиків стихійних явищ.
- 8.2. Страхування майна від технічних ризиків та ризиків протиправних дій.
- 8.3. Страхування транспортних засобів та вантажів.
- 8.4. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
- 8.5. Страхування фінансово-кредитних ризиків.

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-14, 16-18, 24-31, 33-43, 46-50, 55-60, 66, 68]

Лекція 5

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

- 9.1. Страхування відповідальності власників транспортних засобів.
- 9.2. Страхування відповідальності перевізників.

9.3. Страхування відповідальності роботодавців та товаровиробників.

9.4. Страхування професійної відповідальності.

9.5. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Рекомендовані джерела інформації [1-2, 6-9, 11-14, 16-18, 24-31, 33-43, 46-50, 55-60, 66]

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

10.1. Необхідність і сутність перестраховування, стан і перспективи його розвитку.

10.2. Принципи перестраховування.

10.3. Види і форми перестраховування.

10.4. Регулювання процедури перестраховування в Україні.

10.5. Співстраховування та механізм його застосування.

Рекомендовані джерела інформації [1-9, 11-18, 24-31, 33-43, 48-50, 55-56, 69]

Лекція 6

Тема 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

11.1. Особливості грошового обігу у страховій організації

11.2 Доходи і витрати страховика: склад, економічний зміст і порядок визначення

11.3. Прибуток страховика, його склад і визначення

11.4. Оподаткування страхової діяльності

11.5. Показники фінансових результатів діяльності страхової організації

Рекомендовані джерела інформації [1, 6-9, 11-14, 16-18, 22, 23, 27-42, 48-50, 55-56, 64, 66, 70]

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

12.1. Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення.

12.2. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення.

12.3 Власні кошти страхової організації, їх склад і Рекомендовані джерела формування

12.4. Страхові резерви, умови їхнього формування і розміщення

12.5 Фактичний і нормативний запас платоспроможності, порядок їх обчислення. Інші показники платоспроможності страховика.

Рекомендовані джерела інформації [1, 6-9, 11-14, 16-18, 22, 23, 27-42, 48-50, 55-56, 64, 66, 70]

6.2. Плани семінарських занять

Семінарське заняття 1

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ Й РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Економічна сутність, необхідність і функції страхування.

Основні терміни та поняття страхування: суб'єкти страхування, об'єкт страхування та страховий інтерес. Страхова вартість, страхова сума та страхова виплата. Плата за страхування: страховий тариф, страховий платіж. Франшиза та її види: умовна та безумовна.

Страховий фонд, способи і форми та історичні етапи розвитку форм його організації. Співстраховування. Взаємне страхування. Комерційне страхування. Державне соціальне страхування

Принципи страхування: страхового ризику, страхового інтересу, граничної сумлінності, безпосередньої причини, відшкодування, суброгації, контрибуції та ін.

Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 7-26; 12, 4-44; 29, 9-40; 30, 5-16; 33, 5-35; 34, 5-43; 35, 7-50; 55, 1-30; 56, 7-32]

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Поняття класифікації, значення та критерії класифікації.

Класифікація за формою проведення. Обов'язкове та добровільне страхування.

Класифікація за об'єктом страхування і родом небезпеки. Галузі страхування.

Класифікація за способом розрахунку страхової виплати. Системи страхової відповідальності: дійсної вартості, "першого ризику", пропорційної відповідальності, дробової частини, граничної відповідальності, відновлювальної вартості, "нове за старе".

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 16-22; 12, 66-115; 29, 40-61; 30, 17-24; 33, 36-47; 35, 51-84; 55, 74-92; 56, 33-52]

Семінарське заняття 2

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Поняття, види, характеристика ризиків та їх класифікація

Сутність оцінювання ризиків та зміст актуарних розрахунків в страхуванні

Показники страхової статистики і їх місце в оцінці ризиків

Страхові тарифи і страхові премії, їх види та методики розрахунків для різних видів страхування.

Принципи управління страховими ризиками. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 12, 174-201; 29, 62-75; 30, 25-35; 33, 95-119, 214-238; 34, 116-144, 258-297; 55, 54-73, 93-110, 255-293, 593-621; 56, 53-88]

Тема 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Поняття та основні категорії страхового ринку.

Страхова послуга та особливості її реалізації. Страховий маркетинг.

Договір страхування: укладання, виконання та припинення.

Поняття комплексного страхового ринку і його компоненти.

Страховий ринок України та тенденції розвитку страхових ринків інших країн світу.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 12, 116-127; 29, 76-195; 30, 36-150; 33, 48-73; 34, 81-115; 35, 85-88; 55, 113-214]

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності

Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації

Принципи управління страховою організацією

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 26-106; 12, 116-127; 29, 76-195; 30, 36-150; 33, 48-73; 34, 81-115; 35, 85-88; 55, 113-214]

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.

Вітчизняне страхове законодавство, його структура та характеристика окремих складових

Орган нагляду за страховою діяльністю в Україні та його функції

Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 26-106; 12, 116-127; 29, 76-195; 30, 36-150; 33, 48-73; 34, 81-115; 35, 85-88; 55, 113-214]

Семінарське заняття 3

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Страхування життя і його основні види.

Страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування (страхування здоров'я на випадок хвороби, безперервне страхування здоров'я та страхування медичних витрат).

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 67-106; 12, 116-127; 29, 196-246; 30, 255-273; 33, 153-173; 34, 181-201; 35, 178-254; 55, 215-401; 56, 211-248;]

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

Страхування майна від вогню, ризиків стихійних явищ, технічних ризиків та ризиків протиправних дій.

Страхування транспортних засобів та вантажів.

Страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Страхування фінансово-кредитних ризиків.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 107-138; 29, 247-379; 30, 273-340; 34, 202-219; 35, 255-275; 55, 402-548; 56, 249-287;]

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Страхування відповідальності на транспорті (власників транспортних засобів та перевізників).

Страхування відповідальності роботодавців та товаровиробників.

Страхування професійної відповідальності.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 139-167; 29, 380-427; 33, 174-183; 35, 376-419; 55, 549-592; 56, 288-331]

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Необхідність і сутність перестрахування. Принципи перестрахування. Види і форми перестрахування.

Регулювання процедури перестрахування в Україні.

Співстрахування та механізм його застосування.

Рекомендовані джерела інформації: [1; 2; 11, 188-204; 29, 428-457; 30, 151-177; 33, 184-214; 56, 332-358]

Семінарське заняття 4

Тема 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Особливості грошового обігу у страховій організації

Доходи і витрати страховика: склад, економічний зміст і порядок визначення

Прибуток страховика, його склад і визначення

Оподатковування страхової діяльності

Показники фінансових результатів діяльності страхової організації

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 205-214; 29, 487-519; 30, 178-202; 34, 145-163; 55, 624-661; 56, 359-373]

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення.

Страхові резерви, умови їхнього формування і розміщення

Показники платоспроможності страховика та порядок їх обчислення.

Рекомендовані джерела інформації : [1; 2; 11, 215-234; 29, 236-520; 30, 203-219; 34, 164-180; 55, 662-705; 56, 374-401]

6.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Питання, що виносяться на самостійне вивчення

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

1. Визначення страхування та його функцій у зарубіжній літературі.
2. Особливості здійснення самострахування та взаємного страхування в Україні та в країнах близького зарубіжжя.
3. Особливості взаємозв'язків між способами здійснення страхування.
4. Особливості визначення франшизи і її застосування в міжнародній практиці страхування.
5. Особливості регулювання принципу подвійного страхування нормами Закону України "Про страхування".

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

1. Порівняльний аналіз класифікації видів страхування згідно чинного законодавства та законодавства Європейського Союзу.
2. Загальні та відмінні риси обов'язкового та добровільного страхування.
3. Доцільність класифікації видів страхування за родом небезпеки.
4. Досвід іноземних страхових ринків і доцільність його використання для класифікації видів страхування за статусом страхувальника та спеціалізацією страховика.
5. Особливості застосування систем страхової відповідальності в зарубіжній практиці.

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

1. Вимоги чинного законодавства України до класифікації ризиків підприємницької діяльності та можливість їх страхування.
2. Зв'язок між ризиковими обставинами і страховим випадком.
3. Прояв дії ризиків в різних видах страхування.
4. Особливості оцінювання нестрахових ризиків.
5. Зміст показників страхової статистики і їх місце в оцінці ризиків
6. Принципи обчислення навантаження для страхових тарифів з ризикових видів страхування.
7. Історія створення і застосування таблиць смертності населення.
8. Структура і види страхових премій для страхування життя.

Тема 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Страхові агенти і їхня діяльність на міжнародному страховому ринку.

Основні канали та принципи реалізації страхових продуктів у Європейському Союзі.

Страхова корпорація Ллойд та її роль як ринкового регулятора на міжнародному страховому ринку.

Страхові брокери у Великій Британії та особливості їхньої діяльності.

Роль, призначення і функції сурвейерів згідно українського страхового законодавства.

Правила та договір страхування. Аналіз змін вимог до них в страховому законодавстві України протягом 1996-2004 рр.

Порівняльний аналіз діяльності об'єднань страховиків та інших суб'єктів страхового ринку.

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

1. Вимоги чинного законодавства до організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності в Україні
2. Склад та основний зміст чинного законодавства, що регламентує порядок створення, функціонування та ліквідації страховика.
3. Трудові ресурси страхової організації.
4. Принципи стратегічного управління страховою організацією
5. Ліга страхових організацій України та її роль в формуванні страхового ринку.

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.
2. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.
3. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Реєстрація та ліцензування страховиків. Контроль за діяльністю суб'єктів страхового ринку.
4. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Подання вимог до державного нагляду та регулювання страхової діяльності в Законі України "Про страхування".
2. Декрет України "Про страхування", перша і друга редакції Закону України "Про страхування", їхня порівняльна характеристика.
3. Склад та зміст Інструкції з ліцензування страхової діяльності.
4. Процес інтеграції України до європейського страхового ринку.

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

1. Норми чинного законодавства України та їхній вплив на здійснення страхування життя.
2. Стан медичного страхування в Україні та за кордоном.
3. Обов'язкові види особистого страхування та законодавчі норми, що регулюють умови їх здійснення в Україні.
4. Застосування особистих видів страхування в підприємницькій та кредитно-фінансовій сферах діяльності.

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

1. Особливості формування страхового інтересу суб'єктів підприємництва за умов ринкової економіки.
2. Стан і розвиток автотранспортного страхування в Україні.
3. Процедура укладання договору страхування майна від вогню.
4. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
5. Страхування кредитного портфелю банку.
6. Принципи страхування в Кодексі торгового мореплавства України.

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1. Склад та зміст чинних нормативних документів, що регламентують страхування відповідальності власників транспортних засобів.
2. Стан розвитку страхування відповідальності роботодавців.
3. Тенденції розвитку страхування відповідальності товаровиробників.
4. Іноземний досвід страхування професійної відповідальності.

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

1. Історія розвитку перестраховання в Україні.
2. Принципи перестраховання та їх подання в Законі України "Про страхування".
3. Переваги та недоліки факультативного перестраховання.
4. Склад та зміст нормативних документів, що регулюють процедури перестраховання в Україні.
5. Стан та здійснення співстрахування на страховому ринку України.
6. Власне утримання при перестрахованні та необхідність регламентації його розміру.

Тема 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

1. Практика оподаткування страхової діяльності в Україні.
2. Доходи страховика по нестрахових операціях: склад, економічний зміст і порядок визначення

3. Витрати страховика по нестрахових операціях: склад, економічний зміст і порядок визначення
4. Характеристика основних економічних показників діяльності страхових компаній України, починаючи з 1997 року.

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення (закордонний досвід).
2. Страхові резерви: вимоги до їхнього формування і розміщення в Законі України "Про страхування"
3. Зарубіжний досвід формування страхових резервів.
4. Підходи до формування систем фінансових показників страхової та нестрахової діяльності страховика .

Теми рефератів

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

1. Передумови виникнення страхування. Способи здійснення страхування
2. Порівняльний аналіз сутності страхування та його функцій у вітчизняній та зарубіжній літературі.
3. Передумови становлення класичного страхування в Україні.
4. Порівняльна характеристика форм організації страхових фондів.
5. Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин.
6. Принципи страхування та їх подання в законодавстві України.

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Призначення класифікації страхування для наукових досліджень та практичної діяльності страхових компаній.

Форми проведення страхування: погляд у перспективу.

Класифікація за родом небезпеки на прикладі транспортного страхування.

Класифікація за спеціалізацією страховика. Вимоги чинного законодавства до спеціалізації страхових компаній.

Системи страхової відповідальності та особливості їхнього застосування.

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

1. Класифікація ризиків у різних видах страхування.
2. Методи якісного та кількісного аналізу ризиків у страхуванні.
3. Склад і призначення актуарних розрахунків для страхування життя.
4. Обчислення страхових тарифів для ризикових видів страхування.
5. Показники страхової статистики і їхнє визначення.
6. Структура страхового тарифу і призначення її компонентів. Види страхових премій.
7. Призначення і функції менеджменту ризиків, способи керування страховими ризиками.

Тема 3. СТРАХОВИЙ РИНОК

1. Основні принципи реалізації страхових продуктів.
2. Функції і правовий статус прямих страхових посередників (страхових агентів та брокерів) в Україні та за кордоном.
3. Склад і призначення ринкових інструментів на страховому ринку.
4. Розвиток страхового ринку України: стан, проблеми і перспективи.
5. Маркетинг у страхуванні та його призначення.
6. Реклама та її призначення для формування попиту на страхування.
7. Порівняння страхового ринку України зі страховими ринками розвинутих країн світу.
8. Державний нагляд за діяльністю суб'єктів страхового ринку в умовах його становлення. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

1. Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.
2. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації згідно чинного законодавства.
3. Інформаційні ресурси та їх вплив на функціонування страхової компанії.
4. Принципи управління страховою організацією.
5. Об'єднання страховиків на страховому ринку України.

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Стан та перспективи розвитку державного регулювання страхової діяльності в Україні.
2. Страхове законодавство України: аналітичний огляд розвитку.
3. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.
4. Вимоги українського законодавства щодо договорів страхування життя.
5. Особливості здійснення обов'язкового страхування в Україні.

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

1. Сучасний стан особистого страхування в Україні.
2. Обов'язкові види особистого страхування та їх значення.
3. Форми та види медичного страхування: виникнення та розвиток.
4. Страхування туристів, що від'їжджають за кордон.

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

1. Формування ринку майнового страхування в Україні.
2. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.
3. Автотранспортне страхування і його особливості.
4. Авіаційне страхування і його особливості.
5. Страхування ризиків діяльності фінансових установ.

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1. Страхування відповідальності товаровиробників вітчизняний та зарубіжний досвід.
2. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.
3. Необхідність функціонування міжнародної системи «Зелена картка».
4. Страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту в Україні.
5. Страхування професійної відповідальності (зарубіжний досвід).

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

1. Економічна сутність і функції перестраховування.
2. Стан та тенденції розвитку вітчизняного перестраховування.
3. Способи пропорційного перестраховування.
4. Непропорційне перестраховування і його застосування.
5. Співстраховування та механізм його дії.

Тема 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

1. Доходи і витрати страховика: склад, економічний зміст і порядок визначення
2. Прибуток страховика та чинники його зростання.
3. Система оподаткування страхових компаній в Україні.
4. Показники фінансових результатів діяльності страхової організації

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1. Фінансова надійність страховика та чинники її забезпечення.
2. Роль страхових резервів у забезпеченні фінансової надійності страховика.
3. Платоспроможність страхової компанії та умови її забезпечення.
4. Показники платоспроможності страховика: аналітичний огляд вимог чинного законодавства.

6.4. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється в формі індивідуальних консультацій зі студентами по питанням тематичного навчального плану, завданням для самостійного для самостійної роботи студентів та виконанню контрольних (реферативних) робіт. Час проведення встановлюється згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри.

УІІ. Форми поточного та підсумкового контролю

У процесі вивчення дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів.

Екзаменаційна оцінка виставляється відповідно до сумарного рейтингу студента.

Приблизне рекомендоване співвідношення між балами за роботу протягом семестру та безпосередньо за екзаменаційну роботу складає 65:35.

Поточний контроль знань, який здійснюється протягом семестру, базується на таких видах навчальних робіт:

а) робота на семінарах над теоретичними питаннями курсу: ґрунтовні відповіді, фіксовані виступи, доповнення;

б) розв'язок задач та виконання тестів;

в) написання контрольних робіт: міні контрольних (за поточною темою) та модульних контрольних робіт (підсумкових за рядом тем).

Рекомендована шкала балів за видами навчальних робіт в таблиці 4.

Таблиця 4

Шкала балів за видами навчальних робіт

№ ч/тт	Види навчальних робіт	Максимальна оцінка у балах за виконання	Примітка
1.	Відповіді на семінарах	0-5	За семінар, незалежно від кількості відповідей
2.	Доповнення	2,5	За семінар
3.	Розв'язок задач: - індивідуальний; - участь у колективному розв'язку	0-5 2,5	За практичне заняття незалежно від кількості задач; За заняття
4.	Тестування	0-5	За одне правильно виконане завдання
5.	Фіксований виступ (аналіз проблеми)	0-5	За один виступ
6.	Міні-контрольні (за поточною темою)	0-5	Загалом за контрольну
7.	Модульні контрольні роботи	0- 10	За одну роботу

Тестування та міні контрольні можуть здійснюватися за матеріалами, наведеними у розділі VI «Завдання для самостійної роботи студентів». Теми фіксованих виступів пропонуються до кожного заняття курсу у розділі V «Плани семінарських занять».

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестів і задач, оскільки такий варіант контролю знань оптимальний як з точки зору зручності перевірки робіт, так і з точки зору можливості використання комп'ютерних технологій проведення цих робіт. У разі потреби

контрольні роботи можуть здійснюватися і у традиційній формі письмової відповіді на поставлені запитання. У такому випадку завданнями контрольних робіт можуть виступати питання підсумкового контролю, кількість яких буде обмежена тематичним спрямуванням відповідного модулю.

Протягом викладання дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів за наступною схемою:

Таблиця 5

Тема	Форма контролю	
Модуль 1. Теоретичні основи страхування		
1	Сутність, принципи й роль страхування	Усний контроль знань студентів та тестові завдання протягом семінарського заняття.
2	Класифікація страхування	Усний контроль знань студентів протягом семінарського заняття. Міні-контрольна
3	Страхові ризики і їх оцінювання	Вибіркова перевірка знань студентів по питанням тем 1-3, передбачених до самостійного вивчення. Модульна контрольна №1
Модуль 2. Страховий ринок		
4	Страховий ринок	Усний контроль знань студентів протягом практичного заняття.
5	Страхова організація	Усний контроль знань студентів протягом семінарського заняття.
6	Державне регулювання страхової діяльності	Усний контроль знань студентів протягом семінарського заняття. Міні-контрольна
Модуль 3. Види страхової діяльності		
7	Особисте страхування	Вибіркова перевірка знань студентів по питанням, передбачених до самостійного вивчення.
8	Майнове страхування	Усний контроль знань студентів та тестові завдання протягом семінарського заняття.
9	Страхування відповідальності	Усний контроль знань студентів та тестові завдання протягом семінарського заняття.
10	Перестраховування і співстраховування	Усний контроль знань студентів протягом семінарського заняття. Міні-контрольна
Модуль 4. Фінансова діяльність страховика		
11	Доходи, витрати і прибуток страховика	Усний контроль знань студентів протягом семінарського заняття. Міні-контрольна
12	Фінансова надійність страхової компанії	Проведення аудиторної контрольної роботи за результатами вивчення модулів 4, в т.ч. включаючи вирішення задач, наведених в Навчальній програмі дисципліни
Кінцевий контроль		Підготовка студентами розрахункової роботи відповідно до порядку написання таких робіт та їх тематики, викладених Навчальній програмі Іспит/Залік

Перелік питань до семестрового контролю

1. Основне призначення створення страхових фондів.
2. Функції страхування.
3. Сутність інвестиційної функції страхування.
4. Захисна функція страхування і її прояви.
5. Компенсаційна функція страхування.
6. Суб'єкти страхових правовідносин і їхньої характеристики.
7. Об'єкти страхування і страховий інтерес, зв'язок між ними.
8. Зв'язок між страховою вартістю і страховою сумою.
9. Призначення страхового тарифу. Страховий платіж і його види.
10. Поняття збитку і збитку в страхуванні.
11. Франшиза, її види і Рекомендовані джерела походження.
12. Сутність понять “страховий ризик” і “страховий випадок”.
13. Страховий фонд, способи і форми та історичні етапи розвитку форм його організації
14. Стан та розвиток способів здійснення страхування в Україні.
15. Комерційне страхування та особливості його здійснення.
16. Зміст і призначення основних принципів страхування.
17. Відображення принципів страхування в українському законодавстві.
18. Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин.
19. Поняття класифікації в страхуванні, її значення та критерії класифікації.
20. Форми страхових зобов'язань та їх порівняльний аналіз.
21. Принцип добровільності й особливості його реалізації у страхуванні. Види добровільного страхування.
22. Види обов'язкового страхування та основні вимоги до їх здійснення.
23. Об'єктна класифікація видів страхування, галузі та види страхування.
24. Класифікація страхування за родом небезпеки.
25. Класифікація за статусом страхувальника та спеціалізацією страховика.
26. Системи страхової відповідальності й особливості їх застосування.
27. Поняття, види, характеристика ризиків.
28. Класифікація ризиків по основних напрямках страхування.
29. Ризикові обставини і їхній зв'язок із страховим ризиком та страховим випадком.
30. Актуарні розрахунки, їхня задача й основні функції.
31. Класифікація видів актуарних розрахунків.
32. Зміст понять “нетто-ставка” і “брутто-ставка”.
33. Основні показники страхової статистики і їхнє застосування.
34. Рівняння збитковості страхової суми, частоти і ваги збитку.
35. Структура страхової премії для ризикових видів страхування.
36. Структура страхової премії для страхування життя.
37. Види страхових премій і внесків.
38. Визначення, призначення й основні задачі менеджменту ризиків.
39. Процедура ідентифікації ризиків і способи її здійснення.
40. Способи якісної і кількісної оцінки ризиків.
41. Способи керування ризиками. Визначення, оцінка їхньої придатності.
42. Поняття та основні категорії страхового ринку.
43. Страхова послуга як специфічний ринковий продукт. Особливості реалізації страхової послуги та застосування маркетингу у страхуванні.
44. Договір страхування як форма страхового зобов'язання та умова реалізації страхової послуги
45. Поняття комплексного страхового ринку і його компонент.
46. Склад структури й інфраструктури страхового ринку.
47. Прямі страхові посередники в Україні, їхні права й обов'язки.
48. Страховий ринок України.

49. Тенденції розвитку страхових ринків інших країн світу.
50. Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності
51. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації
52. Структура, ресурси та принципи управління страховою організацією.
53. Об'єднання страховиків та їх функціонування в Україні.
54. Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.
55. Структура страхового законодавства в Україні та його роль в регулюванні страхової діяльності.
56. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Процедура ліцензування страхової діяльності.
57. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.
58. Класифікація й основні види особистого страхування.
59. Страхові ризики і страхові випадки для особистого страхування.
60. Обов'язкові види особистого страхування в Україні.
61. Страхування здоров'я та особливості його здійснення в Україні.
62. Класифікація видів майнового страхування.
63. Вогневе страхування і його особливості.
64. Страхування від технічних ризиків і ризиків протиправних дій.
65. Страхування транспортних засобів та вантажів
66. Страхування майна сільськогосподарських підприємств
67. Страхування фінансово-кредитних ризиків.
68. Визначення об'єктів страхування для страхування відповідальності.
69. Особливості страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
70. Страхування відповідальності роботодавців та товаровиробників.
71. Страхування професійної відповідальності та інші види страхування відповідальності.
72. Призначення співстрахування і перестрахування.
73. Вимоги до договорів перестрахування.
74. Відмінності факультативного й облігаторного перестрахування.
75. Договір пропорційного перестрахування і його особливості.
76. Сутність непропорційного перестрахування.
77. Особливості регулювання перестраховальної діяльності в Україні.
78. Особливості грошового обігу в страховій компанії.
79. Види доходів страхової організації.
80. Види витрат страхової компанії.
81. Рекомендовані джерела прибутку для комерційної страхової компанії.
82. Особливості оподаткування страхової діяльності.
83. Особливості оподаткування діяльності страховика при страхуванні життя.
84. Основні фінансові показники страхової компанії.
85. Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення.
86. Види, склад і призначення страхових резервів.
87. Методика визначення резервів при здійсненні ризикового страхування.
88. Методика визначення резервів при страхуванні життя.
89. Принципи і напрямки розміщення страхових резервів.
90. Параметри платоспроможності страховика і їхнє визначення.

VIII. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Викладання дисципліни передбачає використання новітніх освітніх технологій, спрямованих на підвищення зацікавленості студентів в вивченні курсу, оволодінні теоретичними та

практичними знаннями з предмету. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни будуть здійснюватися проблемні лекції (за участю студентів), презентації (лекцій/семінарів), кейси (оцінка теорії через практичні аспекти), робота в малих групах та семінари-дискусії, що використовують мультимедійне техніко-програмне забезпечення. Рекомендовані методи активації наведені нижче у таблиці 6.

Таблиця 6

Складові методів активізації процесу навчання

Тема		Методи активізації процесу навчання		
		Лекції	Семінари	Інше
3/модуль 1. Теоретичні основи страхування				
1	Сутність, принципи й роль страхування		Семінар – дискусія	
2	Класифікація страхування		Кейс	
3	Страхові ризики і їх оцінювання	Презентація		
3/модуль 2. Страховий ринок				
4	Страховий ринок		Кейс	
5	Страхова організація	Участь студентів в проведенні лекції		
6	Державне регулювання страхової діяльності			Інтернет-звіти студентів по нормативній базі
3/модуль 3. Види страхової діяльності				
7	Особисте страхування		Семінар – дискусія	
8	Майнове страхування		Семінар – дискусія	
9	Страхування відповідальності		Семінар – дискусія	
10	Перестрахування і співстрахування			Інтернет-звіти студентів по нормативній базі
3/модуль 4. Фінансова діяльність страховика				
11	Доходи, витрати і прибуток страховика		Обговорення питань семінару в робочих групах	
12	Фінансова надійність страхової компанії	Презентація		

ІХ. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003р. № 434-IV.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV.
3. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996р. №86/96 (із змінами, внесеними згідно із Законами № 2745-III від 4 жовтня 2001р. та ін.).
4. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. № 2664-III.
5. Указ Президента України "Про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг в Україні" від 11.12.2002 р. № 1153/2002.
6. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 2-ге вид., перероб. і доп.– К.: Знання, 2002.– 203 с.
7. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. - К.: Знання, 1998. - 374 с.
8. Бігдаш В. Д. Страхування: Навч.посіб. - 2-ге вид., стереотип. - К.: МАУП, 2007. - 448с.
9. Бланд Д. Страхование: принципы и практика - М.:ФиС, 1998. - 414 с.
10. Вовчак О.Д. Страхування. – Львів: Компакт-ЛВ, 2005.– 499 с.
11. Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. Страхування: теорія і практика: Навч.-метод. посіб. - Х.: Бурун Книга, 2004. - 376 с.
12. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посіб. / О.О.Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. - 328с.
13. Горбач Л.М., Страхування: навч. посіб./ Л.М.Горбач, Б.Каун О.– К.:Кондор, 2010.– 520 с.
14. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб./ [Долгошея Н. О.] - К.: ЦУЛ, 2010. - 318 с.
15. Дьячкова Ю.М. Страхування: навч. посіб./ Дьячкова Ю.М. - К.: ЦУЛ, 2008. - 240 с.
16. Ефимов С.Л. Деловая практика страхового агента и брокера: Учеб. пос. - М.: ЮНИТИ, 1996. - 416 с.
17. Журавлев Ю.М., Секерж И.Г. Страхование и перестрахование. - М.: Анкил, 1993. - 184 с.
18. Законодавство України про страхування: збірник офіційних документів станом на 3 вересня 2012 р./ [Упоряд. Руснак Ю. І.]. - К.: ЦУЛ, 2012. - 410 с.
19. Залетов О.М. Страхування UA: Навч. посіб. - К.: BeeZone, 2003. - 320 с.
20. Залетов О.М., Слюсаренко О.О. Основи страхового права України: Навчальний посібник з комп'ютерним довідником "Дінай: Страхування". Під редакцією д.е.н. Б.М.Данилишина. – К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2003. – 384 с.

21. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2007-2013рр.//Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг//[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<<http://nfp.gov.ua>>
22. Ковтун І.О. Основи актуарних розрахунків:навч.посіб./ І.О.Ковтун, М.П.Денисенко, В.Г.Кабанов.– К.:Професіонал, 2008.– 480 с.
23. Лень В.С. Облік і аудит у страхових організаціях: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 408с.
24. Мних М.В. Страхування в Україні: Сучасна теорія і практика: Підруч. - К.: Заня України, 2006. - 284 с.
25. Мельников А.В. Риск-менеджмент. Стохастический анализ рисков в экономике финансов и страхования.– М.:Аникл, 2001.– 112 с.
26. Охріменко О.О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристське підприємництво):Навчальний посібник.– К.:BeeZone, 2005.– 416 с.
27. Підсумки діяльності страхових компаній у 2013 році // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: < <http://forinsurer.com/files/file00334.pdf>
28. Плиса В. Й. Страхування: підруч./ [Плиса В. Й.]. - К.: Каравела, 2010. - 472 с.
29. Практикум зі страхування: навч. посіб./ [Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін.]. - К.: Київський університет, 2010. - 479 с.
30. Приходько В.С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: Навч. пособие. – 2-ге вид., доп. и перераб. – К.: Лібра, 2002. – 216с.
31. Стратегічне управління страховою компанією: Кол. Моногр./В.М.Фурман, О.Ф.Філонюк, М.П.Ніколенко, О.І.Барановський та ін.; Наук.ред. та кер. кол. авт. д-р екон. Наук В.М.Фурман. – К.:КНЕУ, 2008. – 440с.
32. Страхование / Под ред. Т.А.Федоровой. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Экономист, 2005. – 768с.
33. Страховий та інвестиційний менеджмент: Підруч./ Федоренко В.Г., Захожай В.Б., Чувардинський О.Г. та ін. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: МАУП, 2006. - 344 с.
34. Страхування: підруч./ [Ред. Базилевич В. Д.]. - К.: Знання, 2008. - 1019 с.
35. Страхування/ Навч.-метод. посібник для самоствивч. дисципліни. – К.: КНЕУ, 2000. - 120 с.
36. Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. - Изд. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - 599 с.
37. Стожок Л.Г. Страхування: Навч. посіб. - К.: Ун-т Україна, 2005. - 163 с.
38. Супрун А. А., Супрун Н. В. Страховий менеджмент: навч. посіб. - Л.: Магнолія 2006, 2011. - 301 с.
39. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посіб. - К.: Ліра-К, 2007. - 376 с.

40. Ткаченко Н. В. Страхування: практикум: Навч. посіб. - К.: Ліра-К, 2007. - 270 с.
41. Трегубов Е., Брижко О. Спори у сфері страхування. - Х.: Фактор, 2011. - 656 с.
42. Фисун В. І., Ярова Г. М. Страхування: Навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2011. - 232 с.
43. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины. – К.: Международная агенция «БИЗОН», 2008. – 448С.
44. Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку. – К.:КНЕУ,2005. – 296с.
45. Харченко Н.В. Використання прибутку в страхових компаніях зарубіжних країн//Фінанси України. - 1999. - №9. - с.115-120.
46. Шахов В.В. Страхование: Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ, 2000. - 311с.
47. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, розширене. – К.: Міжнародна агенція «БИЗОН», 2007. - 384с.
48. <http://www.nfp.gov.ua>
49. <http://www.forinsurer.com>
50. <http://www.insurance.com.ua>
51. <http://www.rada.gov.ua>
52. <http://www.uainsur.com>

Додаткові

53. Алтынникова И. Формирование страховых резервов. — М.: Агентство финансового маркетинга, 1995. — 208 с.
54. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. - К.: Борисфен, 1996. - 336 с.
55. Воблый К.Г. Основы экономии страхования. - М.: Анкил, 1995. - 228 с.
56. Ефимов С.Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт. - М.: Российский юридический издательский дом. 1995. — 150 с.
57. Зубец А.Н. Страховой маркетинг. – М.: Анкил, 1997. - 256 с.
58. Зубец А.Н. Страховой маркетинг в России. - М.: Центр экономики и маркетинга, 1999. - 344с.
59. Лапуста М.Г., Шаршукова Л.Г. Риски в предпринимательской деятельности. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 224с.
60. Рябикин В.И. Актуарные расчеты. — М.: Финстатинформ, 1996. - 89 с.
61. Страховой портфель (Книга предпринимателя. Книга страховщика. Книга страхового менеджера.)/ Отв. ред. Рубин Ю.Б., Солдаткин В.И. - М.: СОМИНТЭК, 1994. - 640 с.
62. Сухов В.А. Государственное регулирование финансовой устойчивости страховщиков. — М.: Анкил, 1995. - 112 с.
63. Турбина К.Е. Общества взаимного страхования. - М.:Анкил, 1993. - 56с.

64. Фалин Г.И. Математический анализ рисков в страховании. — М.: Российский юридический издательский дом, 1994. - 130 с.
65. Хемптон Д. Финансовое управление в страховых компаниях. — М.: Анкил, 1995. — 263 с.
66. Шахов В.В., Миллерман А.С., Медведев В.Г. Теория и управление рисками в страховании. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 224с.
67. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. - К.: ІЕУГП, 2000. - 268 с.
68. Штрауб Э. Актуарная математика имущественного страхования. - М.: 1994. - 148 с.
69. Экономика страхования и перестрахования. - М.: АНКІЛ, 1996. - с.224.
70. Юрченко Л.А. Финансовый менеджмент страховщика. Учебное пособие для вузов. — М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2001. —199с.
71. Юлдашев Р. Российское страхование. Системный анализ понятий. - М.: Анкил, 2000. - 448с.